

[Acasă \(/ro\)](#) [Despre noi \(/ro/despre-noi\)](#) [Termeni de utilizare \(/ro/termeni-de-utilizare\)](#)
[Contacte \(/ro/contacte\)](#) [Donează \(/ro/doneaza\)](#) [Arhiva \(/ro/arhiva\)](#)

Română ▼

Caută pe site

Fake News, proasta guvernare și clientelismul politic din România, R. Moldova și Georgia

Lina Grău, Radio Europa Liberă

19/12/2018

413

Fake News, proasta guvernare și clientelismul politic din România, Republica Moldova și Georgia, au fost discutate la București, în cadrul unui eveniment organizat de Expert Forum. Știrile false și proasta guvernare merg mână în mână în regiunea noastră și în perioada următoare se vor baza una pe alta pentru a se perpetua, spune directorul executiv Expert Forum, Sorin Ioniță.

„Este tendința în regiunea noastră. Vedem că, pe de o parte, lucrurile merg către o proastă guvernare, merg spre guvernare iliberală, merg către ținerea ostatică a unor popoare cu discursuri de tip naționalist, șovin, protecționist. Acest discurs, în loc să dispară, în loc ca țări precum Moldova, Ucraina, Georgia sau Armenia să copieze bune practici de la noi, am început noi să copiem proaste practici din afară. Iar politicienii fac asta deliberat, fac asta ca să-și construiască o nouă politică și un nou stat, care să fie ceva mai detașat de Europa, unde să poată fura, să poată perpetua clientelismul – pentru că ei din asta trăiesc.

Sorin Ioniță la București

Și ei cum pot susține mediatic și discursiv genul acesta de stat și de politică? Doar cu *fake news*. Adică ei au tot interesul să bombardeze populațiile cu teme false, cu teme emoționale, cu teme care să isterizeze lumea în alegeri, cu refugiați sirieni, cu Open Dialog... De ce? Pentru ca lumea să nu apuce să discute temele importante – alocări bugetare, drumuri, să întrebe „dar ce ați făcut cu Drumuri bune pentru Moldova?”, adică să nu pună întrebări pe indicatori și să-i ia la bani mărunți pe politicieni.

Și temele acestea – dezinformare ași proasta guvernare – fuzionează natural. Nu că și-a propus cineva. Ei nu au un plan, dar merg cumva natural în aceeași direcție, pentru că lucrurile acestea se leagă. Discursul de proastă guvernare e bazat pe manipulare și *fake news* și el merge foarte bine cu cumpărarea de primari, cu prăpădirea de bani publici și așa mai departe.”

Europa Liberă: De ce în Occident s-a mers natural pe altă cale, de ce acest discurs nu a prins?

Sorin Ioniță: „Discursul de *fake news* a prins și acolo, numai că are anumite diferențe. Acolo vine din media tabloidă, care a existat întotdeauna, dar nu e singura media care există. Și a apărut odată cu Internetul, care e o chestie foarte nouă pentru toată lumea pe glob, unde nu există nicio restricție, niciun filtru și, deci, e un mediu foarte propice pentru genul acesta de *fake news*.

În plus, avem figuri exotice, cum e președintele Trump, care e un

„Ministerele, guvernele, partidele care guvernează la Berlin, la Paris, în Spania nu dau fake news. Or la noi aceștia sunt principalii emanatori de fake news.....

politician foarte necharacteristic pentru Vest, din fericire, sau pe cei care au promovat Brexit-ul, care s-au bazat foarte mult pe minciună, pe *fake news*, pe isterie. Dar ei rămân în continuare politicieni marginali. Ministererele, guvernele, partidele care guvernează la Berlin, la Paris, în Spania nu dau *fake news*. Or, la noi, aceștia sunt principalii emanatori de *fake news*. Și noi, cetățeni civici și presa care a mai rămas ne luptăm de fapt cu principala sursă de *fake news*, care e propriul meu guvern și politicienii care sunt în funcții de răspundere.

Deci nu este adevărat că numai de la Moscova și de la Putin ne vin *fake news*; vine și de acolo în momente cruciale. Dar când tace Putin, începe Guvernul meu cu *fake news-urile*. Or asta e o chestie pe care germanul și francezul nu o are, este un fenomen cu care ne luptăm noi.”

Experta pe probleme juridice, Laura Ștefan, atrage atenția asupra unui alt fenomen – importul către Occident de proaste practici din Est. Miza inițială de fapt era alta, de a exporta bune practici în țările învecinate Uniunii Europene.

Laura Ștefan

Laura Ștefan: „Cred că țările din Uniunea Europeană, cele care se află la frontiera estică, dar și unele din Europa Centrală care pun în discuție astăzi sistemul liberal, privesc către Ucraina, către Moldova sau către Georgia ca înspre niște laboratoare în care se

„Țările din UE care pun în discuție sistemul liberal privesc către Ucraina, Moldova sau Georgia ca înspre niște laboratoare în care se testează idei...”

testează idei. Se testează limitele sistemelor, se testează limitele conceptului de stat de drept; până la ce punct lăsăm jocul democratic să funcționeze și de unde intervenim prin metode autoritare – pentru a anula alegeri de exemplu, pentru a suspenda un președinte care nu ne convine, fie și pentru câteva ore, timp în care puterea este preluată de altcineva care face un act pe care președintele refuza să-l facă și așa mai departe.

Până la urmă, chiar dacă e vorba despre democrații fragile, state ca Ucraina, Moldova, Georgia sunt state democratice. Și dacă acceptăm că într-un stat democratic se pot întâmpla anumite lucruri, atunci din moment ce această soluție este testată acolo, ea poate fi importată și în Uniunea Europeană și apoi testată și aici.”

Dar care sunt domeniile unde este posibil un astfel de import de practici vicioase din Republica Moldova în UE? Iată ce spune Laura Ștefan:

Laura Ștefan: „S-a discutat foarte mult despre amnistierea fiscală în Republica Moldova, nu? Nu întâmplător imediat după aceea au început discuții în România despre același lucru.

Discutăm în Moldova și despre acea infracțiune specifică judecătorilor – pronunțarea unei hotărâri ilegale și vedem cazuri de anchete începute împotriva judecătorilor care nu fac ceea ce le cere procurorul. Întrebarea va fi până la urmă, și cred că se va pune această întrebare și la CEDO, de unde până unde se întinde independența judecătorului și în ce măsură este legitimă introducerea unor incriminări de acest tip. Mie mi se pare că e un pericol foarte mare, mai ales în democrațiile tinere, mai ales în țările care nu au o tradiție în supremația legii și de justiție

independentă să introduci această posibilitate – care poate că într-o țară ca Olanda nu ar genera abuzuri, dar într-o țară ca România de exemplu ar putea să pună în discuție însuși independența sistemului judiciar.

Deci, eu văd aceste idei circulând foarte rapid peste graniță, văd texte de lege care seamănă foarte mult cu cele din Republica Moldova. Cel puțin în privința ONG-urilor inițiativele legislative sunt surori.

Și cred că ceea ce lipsește este o coalizare și pe partea cealaltă a arcului – adică nu doar între cei care doresc să restrângă libertăți, să pună în discuție discursul liberal din țările noastre, ci și între noi, ceilalți, care am vrea ca direcția să rămână în continuare spre Vest.”

Analistul Septimius Pârvu spune că fenomenul clientelismului politic este foarte răspândit în regiune, unde banii publici sunt folosiți pentru a fideliza primarii și pentru a atrage voturi, fiind distribuiți în baza unor reguli neclare și lipsite de transparență. Concluzia vine dintr-un studiu realizat de Expert Forum în România, Republica Moldova și Georgia.

Septimius Pârvu: „În România este cel mai evident să vezi unde s-au dus banii, pentru că primarii pot migra mai greu decât în Republica Moldova. Și atunci poți să vezi că în momentul în care vine un Guvern nou marea parte din banii de investiții se duc către primarii aceluși Guvern. Plus, o caracteristică comună și pentru România, și pentru Republica Moldova este că independenții sunt plătiți bine pentru a se duce în partidul care dă banii.

Septimius Pârvu

În Republica Moldova este un pic mai complicat. De exemplu, dacă ne uităm pe programul *Drumuri bune*, toată lumea a luat câte ceva. Acum, dacă suprapunem peste circumscripții, pentru că avem alegeri în 2019, găsim niște rezultate foarte interesante. Pentru că 27 de circumscripții din cele 51 au luat 92 la sută din bani. Ceea ce înseamnă că anumite circumscripții, acelea în care candidează lideri ai partidului de guvernământ, adică vorbim de PD, au luat mult mai mulți bani decât alte circumscripții.

De asemenea, dacă ne uităm la primari, nu există o logică tot timpul. Ne-am aștepta ca cei ai puterii să primească mai mulți bani. Dar nu este neapărat așa. În Moldova banii urmează alegătorul – adică în acele localități unde există șanse mai mari ca partidul să fie votat, acolo merg banii, chiar dacă primarii sunt din opoziție.

Iar în Georgia lucrurile stau mai prost, chiar dacă mai ușor de

„Și în România, și în Moldova, și în Georgia primarii se duc după bani. Peste tot trebuie să fii cu partidul, trebuie să fii drăguț...”

văzut. În sensul în care alegerile parlamentare și cele locale sunt la doi ani distanță și tot timpul cine ia alegerile parlamentare, ia și toți primarii. Adică toți primarii pleacă în bloc. Ei nu vor să fie în opoziție, ei depind de centru, pentru că au bugete foarte proaste la nivel local, nu au independență și atunci trebuie să se ducă cu noul partid.

Și în România, și în Moldova, și în Georgia evident că primarii se duc după bani. Peste tot trebuie să fii cu partidul, trebuie să fii drăguț.”

În cazul Republicii Moldova, unul dintre exemplele clare de

Valeriu Pașa

clientelism este programul Drumuri bune pentru Moldova. Guvernul a luat banii de la infrastructura mare și i-a dat pentru a cârpi drumuri mici, unde se rupe bitumul cu mâna, ceea ce va avea consecințe pe termen lung asupra drumurilor și infrastructurii naționale, a subliniat **Valeriu Pașa**, de la Watch Dog Chișinău.

Iar **Cornelia Cozonac**, directoarea Centrului de Investigații Jurnalistice de la Chișinău, pune accent pe faptul că o piață de publicitate controlată de partidul de guvernământ, un spațiu mediatic dominat de media afiliată politic și acces limitat la finanțare constituie acum atmosfera în care este nevoită să funcționeze presa independentă din Republica Moldova, care a ajuns să fie în minoritate față de presa controlată de partide și finanțată prin metode dubioase.

Cornelia Cozonac

Cornelia Cozonac: „Presa independentă se descurcă extrem de greu și dacă nu ar fi granturi și proiecte ale organizațiilor internaționale donatoare cred că nu s-ar descurca. Cred că presa ar trebui pe de o parte să se solidarizeze, să lucreze împreună ca să formeze o forță mai puternică și să pună presiune pe guvernanți. Pentru că este nevoie să se schimbe și legea cu privire la publicitate, să se instituie reguli foarte clare privind publicitatea și să se excludă monopolul

asupra publicității pentru ca acest flux de resurse financiare să meargă și către presa independentă. Ar fi cazul de asemenea ca presa independentă să se dezvolte și ca afacere, pentru ca să nu depindă exclusiv de resursele unor organizații donatoare.”

Expert Forum a dezvoltat un set de instrumente pentru combaterea dezinformării, inclusiv în campaniile electorale, dar și o simulare on-line, un joc, unde tinerii pot vedea cum funcționează știrile false, *fake-news-urile*, pentru ca aceștia să-și dezvolte gândirea critică și să poată recunoaște dezinformarea. Mai mulți studenți care au demonstrat performanță în simulatorul de *fake news* elaborat de Expert Forum au fost premiați la București.

„Mă numesc Gânu Natalia, sunt studentă la jurnalism, în anul II, sunt din Republica Moldova. Cel mai bine, pentru a combate știrile false, este să fim critici, adică să gândim independent, să încercăm singuri să ne informăm cât mai mult pentru a găsi sursele cele mai potrivite, adică a găsi sursa originală din care putem afla adevărul. Și cred că asta este cel mai important acum pentru noi.”

Cele două studente la jurnalism...

„Sunt Irina Odobescu, anul II, jurnalism, Universitatea Liberă Internațională din Chișinău. Noi, ca viitori jurnaliști sau actuali formatori de opinie, în primul rând trebuie să ne uităm foarte bine la sursa pe care o citim și să vedem care este autorul și dacă autorul și sursa sunt unele credibile. De asemenea, există site-uri sau portaluri unde riscul dezinformării este deosebit de mare, cum este de exemplu Sputnik. Și un alt mecanism ar fi să-i informăm noi pe colegii noștri cu informații corecte și să nu distribuim pe rețelele de socializare informații false.”

Experții subliniază că în condițiile în care este imposibil de dezmințit fiecare informație falsă în parte, gândirea critică rămâne singura soluție care ar putea fi eficientă în combaterea știrilor false.